

TEMELJNA NAČELA ETIČNE IZRAZNOSTI KONSERVATORJA

tekst Dr. Marijan Slabe

1. Konservator je svobodna osebnost. Nanj ne sme vplivati nobena sila, ki bi ga kakorkoli ločevala od ustreznega strokovnega nivoja dela ali odločitev. Strokovno delo konservatorja mora biti neodvisno.
2. Konservator lahko opravlja le tista dela, ki mu jih določi za to pristojna ustanova. Dejavnosti, ki bi lahko diskreditirale vrednoto njegovega statusa ali vrednote dediščine kot take, mu niso dovoljene.
3. O načinu varstva, prezentacije lahko odloča le usposobljen konservator, ki ga je pristojna ustanova zato tudi imenovala.
4. Nihče nima pravice od konservatorja zahtevati nekaj, kar je v nasprotju z osnovnim kanonom, ki ga predpisuje zakon ali mednarodna načela in konvencije.
5. Konservator se mora izogibati vsemu, kar bi lahko škodovalo dejavnosti, stroki oziroma njeni populaciji.
6. Da bi se ohranila poklicna neokmjenost in ne diskvalificirala dejavnost, ki jo opravlja konservator, se mora izogibati vsemu, kar bi lahko tako dejanje povzročilo.
7. Politična ali nazorska pripadnost tej ali oni stranki, religiji ali svetovnemu nazoru ne sme vplivati na njegovo strokovno (profesionalno) odločitev, ta je lahko edino le strokovno opravičljiva.
8. Konservator mora biti pričujoč, navzoč pri vseh dejanjih, ki se kakorkoli dotikajo varstva kulturne dediščine, vendar v popolni distanci z obstoječim političnim ali drugim vplivajočim slojem.
9. Konservator je prekršil moralno in zakonsko načelo, kakor hitro je zaradi osebnih, ekonomskih, političnih, nazorskih pogledov ali pripadnosti, prestopil mejo konservatorskih načel-kanona.
10. Svojih zaznav, znanja in sploh vedenja, konservator ne sme v nikakršni obliki izkoriščati za dejanja, ki bi škodovala spomeniški dediščini.
11. Konservator se mora izogibati vsakemu nagibu, ki bi vodil k razvrednotenju statusa konservatorja, oziroma kjer bi se pokazal znak materialnega ali drugega okoriščanja na račun svojega statusa.
12. Osnovno vodilo konservatorja mora biti strokovna in poklicna poštenost in popolna odgovornost do dela, ki mu je zaupano.
13. Vsako dejanje, ki je v prid navedenemu, ni mogoče označiti kot negativno, ali v nasprotju s kanonom stroke.
14. Vsako nastopanje v javnosti mora biti v soglasju z načeli institucije ali ustanove v okviru katere konservator deluje. Konservator nima pravice, dajati izjav o dejavnosti ali ustanovi brez predhodnega soglasja njegovega predstojnika.
15. Poklicna zaupnost spada med temeljna načela konservatorske dejavnosti.
16. Vse strokovne smernice in dokumente preverja le stroka sama. Smernice naj bodo v skladu z družbenimi pravili, in v svetu priznanimi merili varovanja in ohranjanja kulturne dediščine.
17. Postopke, dejanja, stori-ve in mnenja konservatorja lahko ocenjuje le stroka. Bodisi v strokovnih nadzornih komisijah ali po ustaljenih domačih in mednarodnih predpisih.
18. Odgovornost za moralno kršenje na strokovni ravni preverja le strokovno telo, ki ga zato postavi, bodisi ustrezní pravni organ ali častno razsodišče strokovnega društva, ki mu pripada.
19. Čeprav je vest v današnjem družbenem razvoju – stanju precej vprašljiva kategorija, naj konservator le ravna v svojih odločitvah skladno s svojo vestjo in pravili, ki mu jih narekuje ta etični kodeks.
20. Konservator je dolžan, da po svojih zmožnostih poskuša na vseh nivojih kulturne zavesti človeka, odkrivati, vzpodbujati, nadgrajevati in osmišljevati vrednost kulturne dediščine za človeka in njegov humani razvoj v skladu z okoljem.
21. Konservator je dolžan, da izbira vsa sredstva in metode, ki so mu na razpolago, da zadosti osnovnemu konservatorskemu načelu ustrežne in pravilne ohranitve in prezentacije. V ta namen se je dolžan povezovati z drugimi sorodnimi strokami in pri svojem delu neprestano gojiti motiv interdisciplinarnega strokovnega udejstvovanja.
22. Da bi lahko konservator ustrezno predstavil svoje napore in rezultate dela, se je dolžan povezovati z obstoječimi mediji, ki bodo imeli namen predstavljati konservatorsko delo in ga osmišljevati v družbi.
23. Vsak konservator je tudi raziskovalec kulturne dediščine, zato mora biti tudi sposoben tega raziskovalnega dejanja, ki ga usmerja pri njegovem izpopolnjevanju varstva.
24. Konservator je strokovno povsem odgovoren za svoje delo na kulturni dediščini oziroma spomeniku. Zato mora biti na poseg ustrezno pripravljen, bodisi, da gre za primarni zaščitni poseg, običajna vzdrževalna dela, ohranitev spomenika in osmišljeno prezentacijo.
25. Konservator je dolžan, da vsakemu članu družbe na vprašanje o varstvu določenega spomenika da tudi ustrezen odgovor. Ta mora biti predvsem vgrajen v splošna načela komunikativnosti državne uprave.
26. Konservator je dolžan, da o vseh aktivnostih vodi natančno dokumentacijo po ustaljeni metodi, rezultate pa redno objavlja v strokovni literaturi.
27. O svojem delu je dolžan konservator voditi natančno dokumentacijo in jo po zaključku postopka oddati v dokumentacijski center pristojne ustanove. Nihče si je ne sme prisvajati kot lastno svojino.
28. Dokumentacijsko gradivo lahko odda konservator proslu samo, ko ta zadosti vsem pogojem o načinu in namenu uporabe, ki jih postavi pristojna ustanova ali poseben dokument, zakon.
29. Individualno dokumentacijsko gradivo se sicer smatra kot avtorski dokument in je sekundarni uporabnik dolžan citirati njegov izvor, na kar ga konservator posebej opozori.
30. Konservator se mora neprestano strokovno izpopolnjevati sam, strokovna izpopolnjevanja pa naj mu omogočijo tudi ustanove v okviru katerih konservator deluje. Dolžnost ustanov mora biti zakonsko predvidena.
31. Konservator mora biti v svoji okolici, družbi stalno navzoč kot aktiven, vendar strokovno neoporečen dejavnik. Kot javni kulturni delavec, si mora neprenehno utrjevati ugled in zaupanje okolice – pri tem naj mu stoji ob strani tudi država.
32. Dolžnosti, prejete v času opravljanja konservatorske dejavnosti ne prenehajo z njegovim odhodom iz njegove konservatorske – službene dejavnosti.
33. Vse strokovne organizacije za varstvo dediščine se morajo obnašati, kot je zapisano v tem dokumentu za vsakega konservatorja in morajo podpirati svoje dejavnike v izpopolnjevanju vseh pravil tega etičnega kodeksa.
34. Država je dolžna podpirati vse za kar se konservator udejanja, da bi ohranil in ustrezno prezentiral njeno lastno imovino, to je kulturno dediščino.
35. Država je dolžna izdelati pravilna zakonska merila, da se lahko izpolnijo vsa etična načela varstva kulturne dediščine.
36. Etiko konservatorja mora država podpirati v vsej njeni širini in odklanjati zakonsko ali na drug način vse, kar bi nasprotovalo urešnjevanju varstva dediščine.
37. Ker so polja konservatorske etike izjemno pomembna za razvoj stroke in jih je treba poglobljati v vseh njenih izrazih, je na le-te treba stalno opozarjati že v času izobraževanja.
38. Družba mora zagotavljati poleg moralne in poklicne tudi ustrezno življenjsko-ekonomsko neodvisnost konservatorja, s čemer mu omogoča popolno neodvisnost v strokovnih presojah.